

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Halina Kiryło (sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku K. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi we W.

na skutek skargi o wznowienie postępowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 sierpnia 2011 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 maja 2010 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt ... 2896/04 oddalił apelację ubezpieczonego K. G. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 17 czerwca 2004 r., sygn. akt ... 608/03, mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczony wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego powyższym wyrokiem Sądu drugiej instancji. Skargę oparto na podstawie z art. 403 § 2 k.p.c., powołując się na fakt późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku

Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/98, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, który to wyrok dowodzi naruszenia przez Sądy orzekające w sprawie przepisów postępowania, tj. art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. oraz § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych (Dz.U. Nr 99, poz. 612) przy wydawaniu decyzji przez organ rentowy, powodujące nieważność postępowania przed tym organem. Skarżący zakwestionował również dokonaną przez Sądy pierwszej i drugiej instancji wykładnię przepisu art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), definiującego pojęcie częściowej niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 10 maja 2010 r. odrzucił skargę o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że przedmiotowa skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., albowiem powołany przez skarżącego wyrok Sądu Najwyższego dotyczy innych stron; nie jest więc wyrokiem dotyczącym tego samego stosunku prawnego, a nadto nie stanowi środka dowodowego w rozumieniu tegoż przepisu. Skarżący nie wskazał zaś żadnych innych okoliczności faktycznych ani środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu.

W zażaleniu na powyższe postanowienie ubezpieczony zarzucił naruszenie: 1/ art. 403 § 2 k.p.c. w związku z art. 410 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że podana przyczyna wznowienia nie stanowi ustawowej podstawy wznowienia, 2/ art. 410 § 2 k.p.c. poprzez odrzucenie skargi na posiedzeniu niejawnym, co uniemożliwiło skarżącemu uprawdopodobnienie okoliczności stanowiących o dopuszczalności skargi oraz 3/ art. 405 § 2 zdanie drugie k.p.c. poprzez rozstrzygnięcie w przedmiocie skargi przez niewłaściwy sąd. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienie postępowania wywołanego skargą o wznowienie i przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi właściwemu, tj. Sądowi Okręgowemu we W. oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Zdaniem żalącego się wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1990 r., II UKN 622/98, zawiera prawidłową wykładnię art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. i jednocześnie wskazuje na naruszenie tego przepisu przez Sądy orzekające w sprawie ... 2896/04 przez nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, mimo przedstawienie przez ubezpieczonego szeregu nowych dowodów i zgłoszenia przezeń nowego żądania. Nadto w skardze o wznowienie postępowania powołano także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2006 r., I UK 103/06, potwierdzający fakt błędnej wykładni przez Sąd Apelacyjny art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i zawartego w tym przepisie pojęcia częściowej niezdolności do pracy. Według skarżącego orzeczenia te dotyczą tego samego stosunku prawnego, aczkolwiek zapadły na tle odmiennego stanu faktycznego. Są one nowymi dowodami w sprawie, które w postępowaniu objętym skargą o wznowienie były wnioskodawcy nieznane.

Odrzucenie skargi postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym pozbawiło skarżącego możliwości wykazania prawidłowości podstaw wznowienia i stanowiło naruszenie art. 410 § 1 i 2 k.p.c. W zakresie badania na posiedzeniu niejawnym podstaw wznowienia mieści się jedynie stwierdzenie, czy skarżący wskazał owe podstawy i czy odpowiadają one podanym w Kodeksie postępowania cywilnego. Nie leży w gestii sądu na tym etapie postępowania analizowanie, czy wskazane podstawy wznowienia rzeczywiście istnieją.

W ocenie żalącego się doszło także do naruszenia art. 405 zdanie drugie k.p.c., gdyż sądem orzekającym co do istoty sprawy, a zatem sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania, był Sąd pierwszej instancji, skoro Sąd drugiej instancji oddalił apelację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Analizując trafność poszczególnych zarzutów zażalenia wypada w pierwszej kolejności odnieść się do kwestii właściwości rzeczowej Sądu Apelacyjnego do rozpoznania przedmiotowej skargi o wznowienie postępowania.

W tym zakresie warto przytoczyć treść art. 405 k.p.c., zgodnie z którym do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej

w art. 401¹ k.p.c. właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy. Wątpliwości na tle wykładni użytego w tym przepisie pojęcia „sądu, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy” zostały rozstrzygnięte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., III CZP 137/06 (OSNC 2007, nr 9, poz. 125). Przyjęto w niej, że sąd drugiej instancji, który oddalił apelację, jest sądem orzekającym ostatnio co do istoty sprawy w rozumieniu art. 405 zdanie drugie k.p.c., właściwym do wznowienia postępowania na podstawach określonych w art. 403 k.p.c.

W uzasadnieniu uchwały przytoczono i podzielono wcześniejsze poglądy judykatury na temat charakteru postępowania apelacyjnego, zawarte m.in. w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124), mającej moc zasady prawnej. Stwierdzono w niej w szczególności, że sąd drugiej instancji ma obowiązek poczynić własne ustalenia, także na podstawie odmiennie ocenionych ustaleń faktycznych dokonanych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, oraz zastosować do nich w sposób autonomiczny przepisy prawa materialnego. Tak wyrażona wypowiedź sądu apelacyjnego, w postaci oddalenia apelacji lub zmiany wyroku sądu pierwszej instancji, ma charakter merytoryczny (co do istoty sprawy). Powołano też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98 (OSNC 2000, nr 10, poz. 193) oraz postanowienie z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 (OSNC 2004, nr 1, poz. 7), w których Sąd Najwyższy akcentował fakt, że sąd drugiej instancji, prowadząc postępowanie wywołane wniesieniem apelacji, rozpoznaje sprawę, nie apelację. Postępowanie apelacyjne stanowi bowiem - mimo kontrolnego charakteru - kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, a sąd odwoławczy jest przede wszystkim instancją merytoryczną, która rozpoznaje sprawę samodzielnie, bez związania zarzutami apelacyjnymi, z ograniczeniem wynikającym tylko z granic zaskarżenia. Konkludując Sąd Najwyższy stwierdził, iż zawarte w art. 385 k.p.c. sformułowanie, że sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna, oznacza jedynie określenie samej formalnej treści orzeczenia. Z charakteru postępowania apelacyjnego wynika natomiast, że

następuje w nim merytoryczne rozpoznanie sprawy, a oddalenie apelacji jest efektem oceny istoty sprawy (art. 378 § 1 k.p.c.). Takie orzeczenie jest nie tylko wynikiem oceny samej apelacji, lecz przede wszystkim efektem rozpoznania meritum sprawy w granicach zaskarżenia, równoznacznym z potwierdzeniem, że sąd apelacyjny rozstrzyga sprawę w taki sam sposób, jak uczynił to sąd pierwszej instancji.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania zakończonemu prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt ... 2896/04, był ten Sąd.

Chybiony jest również zarzut naruszenia przepisów art. 410 § 1 i 2 k.p.c. przy ferowaniu zaskarżonego postanowienia, polegającego na rozpoznaniu skargi na posiedzeniu niejawnym i uniemożliwieniu skarżącemu wykazania istnienia ustawowych podstaw wznowienia. Jak bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowień z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05 (LEX nr 155376) oraz z dnia 26 września 2007 r. IV CZ 48/07 (LEX nr 485887) i z dnia 15 stycznia 2008 r. III UZ 13/07 (LEX nr 442729), artykuł 410 § 1 k.p.c. w nowym brzmieniu stanowi, że sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie, a postanowienie w tym przedmiocie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Przytoczone uregulowanie wykracza poza ramy postępowania wstępnego ze skargi o wznowienie postępowania. Zastosowanie tego przepisu oznacza, że przedmiotem badania sądu jest zachowanie terminu oraz oparcie skargi na jednej z ustawowych podstaw wznowienia, a w konsekwencji - także dopuszczalności skargi z mocy ustawy i legitymację do jej wniesienia. Stwierdzenie, na posiedzeniu niejawnym, dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do badania, czy wskazane przez skarżących okoliczności dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz obejmuje badanie i ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje. Nastąpiła bowiem - wskutek uchylecia art. 411 k.p.c. - eliminacja dwustopniowego postępowania. Skarga o wznowienie postępowania podlega, myśl art. 410 § 1 k.p.c., odrzuceniu jeżeli - w okolicznościach konkretnej

sprawy - podawana podstawa nie zostanie przez sąd stwierdzona. W postanowieniu z dnia 28 października 1999 r. II UKN 174/99 (OSNP 2001, nr 4, poz. 133), a następnie w postanowieniu z dnia 21 września 2007 r. V CZ 88/07 LEX nr 486003), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, iż okoliczności w niej wskazane nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia postępowania, wymienionej w przepisach k.p.c., to podnoszona w żądaniu podstawa prawna wznowienia nie zachodzi.

Z taką zaś sytuacją mamy do czynienia w niniejszym przypadku.

Inicjując rozważania w tej kwestii warto podkreślić, że instytucja wznowienia opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Zakres postępowania zapoczątkowanego skargą o wznowienie wytycza norma art. 412 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, iż przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną wznowienia wskazaną przez skarżącego. W świetle art. 409 k.p.c. istotnym elementem skargi o wznowienie postępowania jest zatem podanie podstawy tegoż wznowienia oraz jej uzasadnienie i to zarówno z punktu widzenia analizy skargi w trybie art. 410 § 1 k.p.c. pod kątem jej dopuszczalności, jak i z uwagi na przepis art. 412 § 1 k.p.c. ograniczający kognicję sądu do tak zakreślonych granic.

Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu orzeczeniu powoduje, że wznowienie postępowania może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Katalog podstaw wznowienia został zawarty w art. 401-403 k.p.c. i jest on wyczerpujący. Wszelkie inne okoliczności, wykraczające poza sytuacje taksatywnie wymienione w powołanych przepisach, nie mogą stanowić oparcia dla omawianej skargi. W doktrynie funkcjonuje przy tym podział podstaw wznowienia na przyczyny nieważności (art. 401 k.p.c.), które stanowią bezwzględny powód wznowienia w tym znaczeniu, że ich stwierdzenie w każdym przypadku skutkuje uchYLENIEM zaskarżonego orzeczenia oraz tzw. podstawy restytucyjne (art. 403), których istnienie uzasadnia

uchylenie orzeczenia tylko w przypadku wystąpienia związku przyczynowego zachodzącego między nimi a treścią rozstrzygnięcia, jak i wreszcie tę podstawę, jaką jest wydanie wyroku w oparciu o akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (art. 401¹ k.p.c.).

W niniejszej sprawie jako podstawę wznowienia wskazano przepis art. 403 § 2 k.p.c., powołując się na późniejsze wykrycie prawomocnych wyroków Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/98 oraz z dnia 15 września 2006 r., I UK 103/06.

Godzi się przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 403 § 2 k.p.c. można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Pod pojęciem wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, należy rozumieć sytuację, gdy przedmiotem rozstrzygnięcia w tym wyroku są te same prawa i obowiązki, dotyczące tych samych podmiotów, wynikające z określonych norm prawnych, które pomiędzy nimi były przedmiotem rozstrzygnięcia w postępowaniu, którego wznowienia dotyczy skarga (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1999 r., III AO 10/99, LEX nr 36977). Z kolei co do okoliczności faktycznych i środków dowodowych w rozumieniu komentowanego przepisy warto zacytować pogląd wyrażony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., II UZ 64/09 9LEX nr 560531), w świetle którego z brzmienia przepisu art. 403 § 2 k.p.c. wynika jednoznacznie, że dotyczy on sfery faktów, a nie sfery prawa. Chodzi w nim o okoliczności faktyczne i środki dowodowe (dowody), które, stosownie do art. 227 k.p.c., służą do ustalenia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ta przesłanka wznowienia postępowania obejmuje podstawę faktyczną wyroku, a nie jego podstawę prawną. Podstawę prawną wyroku stanowi wskazanie przepisu, na którym oparto rozstrzygnięcie, przy czym zastosowanie określonej normy prawnej wiąże się zwykle z koniecznością dokonania jej wykładni. Stąd też wykładnia prawa krajowego nie stanowi ani okoliczności faktycznej, ani środka dowodowego w

rozumieniu omawianego przepisu i w związku z tym bez znaczenia pozostaje to czy strona mogła się na nią powołać w poprzednim postępowaniu, czy też nie. Identyczne stanowisko dotyczy wyroków jakichkolwiek sądów czy trybunałów, w których dokonywana jest wykładnia prawa, nawet wtedy, kiedy wynika z nich odmienna interpretacja przepisów niż ta, jakiej dokonał sąd rozstrzygający sprawę objętą skargą o wznowienie postępowania. Wykładnia dokonana przez sądy i trybunały, dotycząca sfery prawa, nie jest ani okolicznością faktyczną, ani środkiem dowodowym. Podobnie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1998 r., II UKN 402/98 (OSNAPiUS 1999 r. Nr 24, poz. 805) stwierdza się, że wskazanie przez stronę, iż przepisy przyjęte za podstawę prawomocnego wyroku zostały następnie inaczej zinterpretowane w uchwale Sądu Najwyższego, nie uzasadnia wznowienia postępowania według art. 403 § 2 k.p.c.

W kontekście zaprezentowanych rozważań słuszną jest teza zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, iż wykrycie przez ubezpieczonego wspomnianych wyroków Sądu Najwyższego nie wyczerpuje podstawy wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c., gdyż wyroki te nie dotyczą jego samego stosunku prawnego ani nie są okolicznościami faktycznym lub środkami dowodowymi w rozumieniu tegoż przepisu. Skarga niemająca ustawowej podstawy podlega zaś odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 k.p.c. W konsekwencji zaskarżone postanowienie należy uznać za prawidłowe.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.